

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.ms.gov.pl [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości]. Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC. Niniejsze tłumaczenie nie jest dla Trybunału wiążące.

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.ms.gov.pl [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice]. Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC. This translation does not bind the Court.

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.ms.gov.pl [Traduction déjà publiée sur le site Internet officiel du Ministère de la Justice polonais]. L'autorisation de republier cette traduction a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour. La présente traduction ne lie pas la Cour.

Zestawienie – Orzecznictwo dotyczące Unii Europejskiej

Październik 2012 roku

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału i nie ma charakteru wyczerpującego

Orzecznictwo dotyczące Unii Europejskiej

Unia Europejska (UE) nie jest obecnie stroną [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#) (Konwencja). Zatem jej działania nie mogą być przedmiotem skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Trybunał).

Niemniej jednak kwestie związane z prawem wspólnotowym są regularnie podnoszone przed Trybunałem, a poprzednio przed Europejską Komisją Praw Człowieka¹.

Zasady określone przez Europejską Komisję Praw Człowieka

Odpowiedzialność państwa, które podpisuje kolejno dwa traktaty

Już w 1958 roku Komisja stwierdziła, że: "Jeśli państwo przyjmuje zobowiązania na podstawie traktatu, a następnie zawiera inną umowę międzynarodową, która czyni je niezdolnym do wykonania obowiązków w ramach pierwszego traktatu, to będzie odpowiedzialne za każde wynikające z tego naruszenie swoich zobowiązań z wcześniejszego traktatu" (nr 235/56, decyzja Komisji z dnia 10 czerwca 1958 roku, Rocznik 2, str. 256). Było tak zwłaszcza w sprawach, gdy obowiązki te zostały przyjęte w traktacie, Konwencji, której gwarancje miały wpływ na "porządek publiczny w Europie" (nr 788/60, [Austria przeciwko Włochom](#), decyzja z dnia 11 stycznia 1961 roku, Rocznik 4, str. 116).

Niedopuszczalność skarg przeciwko Wspólnotom Europejskim

[Confédération Française Démocratique du Travail przeciwko Wspólnotom Europejskim, ewentualnie: ich Państwom Członkowskim a\) wspólnie lub b\) osobno](#)

10.07.1978 roku (decyzja)

¹. W latach 1954-1999 Komisja wraz z Trybunałem i Komitetem Ministrów Rady Europy nadzorowała, czy Umawiające się Państwa wywiązują się ze swoich zobowiązań zawartych w Konwencji.

Francuski związek zawodowy skarżył się na fakt, że rząd francuski nie zaproponował go jako kandydata do mianowania - przez Radę Wspólnot Europejskich - do Komitetu Konsultacyjnego przy Wysokiej Władzy EWWiS (Europejska Wspólnota Węgla i Stali). Komisja stwierdziła, że skargi przeciwko Wspólnotom Europejskim zostały uznane za niedopuszczalne, ponieważ są skierowane przeciwko "osobie", która nie jest stroną Konwencji.

Możliwość wniesienia skargi przeciwko państwu na krajowe środki implementujące prawo wspólnotowe (szeroki margines uznania Państwa)

[Etienne Tête przeciwko Francji](#)

09.12.1987 roku (decyzja)

Francuski polityk zaskarżył ustawę o wyborach przedstawicieli Francji do Parlamentu Europejskiego, którą uważał za dyskryminującą i naruszającą prawo do wolnych wyborów. Twierdził między innymi, że nie dysponował skutecznym środkiem w tym względzie.

Zarzuty skarżącego dotyczyły ustawy uchwalonej w dziedzinie, w której państwo miało szeroki margines uznania. Komisja podkreśliła, że - co do zasady - odpowiedzialność Państwa może mieć miejsce, jako że nie można zaakceptować, aby w drodze przeniesienia kompetencji Państwa-Strony Konwencji mogły w tym samym czasie wyłączyć zagadnienia zwykle objęte zakresem Konwencji od gwarancji w niej zapisanych. Niemniej jednak uznał skargę za niedopuszczalną jako oczywiście bezzasadną.

Co do zasady możliwość wniesienia skargi przeciwko Państwu na krajowe środki odnoszące się do prawa wspólnotowego (w przypadku, gdy Państwo nie miało marginesu swobody), ale przy założeniu, że Wspólnoty Europejskie gwarantują ochronę praw podstawowych na poziomie równoważnym temu, jaki przewiduje Konwencja

[M & Co. Przeciwko Republice Federalnej Niemiec](#)

09.01.1990 roku (decyzja)

Skarżąca spółka zarzuciła fakt wyegzekwowania przez Niemcy grzywny nałożonej na nią przez Komisję Europejską (w postępowaniu antymonopolowym) i utrzymania tego w mocy przez Trybunał Sprawiedliwości. Stwierdziła, że kilka jej praw zostało naruszonych, w tym prawo do domniemania niewinności.

Komisja zauważyła, że w zasadzie odpowiedzialność Niemiec mogłaby mieć miejsce ze względu na działania odnoszące się do prawa wspólnotowego (w stosunku do których państwo nie dysponowało marginesem uznania). Jednakże uznał skargę za niedopuszczalną dlatego, że system prawny Wspólnot Europejskich gwarantował **ochronę** praw podstawowych na poziomie **równoważnym** do przewidzianego w Konwencji. Komisja wzięła również pod uwagę fakt, że stałoby w sprzeczności z istotą przekazywania kompetencji organizacji międzynarodowej, by przed nadaniem klauzuli wykonalności wyrokowi Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, czynić Państwo członkowskie odpowiedzialnym za sprawdzanie w każdej indywidualnej sprawie, czy w toku postępowania przestrzegano prawa do rzetelnego procesu w rozumieniu Konwencji.

[Zasady określone przez Europejski Trybunał Praw Człowieka](#)

Możliwość wniesienia skargi przeciwko państwu na krajowe środki odnoszące się do prawa wspólnotowego (gdy Państwo miało szeroki margines uznania)

Cantoni przeciwko Francji

15.11.1996 roku

Manager supermarketu twierdził, że nie można było przewidzieć możliwości skazania go za bezprawne sprzedawanie produktów farmaceutycznych, ponieważ definicja "produktu leczniczego" była w ustawodawstwie francuskim zbyt nieprecyzyjna, choć była oparta niemal słowo w słowo na dyrektywie wspólnotowej.

W opinii Trybunału ten ostatni fakt „nie wyłącza [zakwestionowanego przepisu] z zakresu stosowania Artykułu 7 Konwencji" (brak karania bez podstawy prawnej). Pozwane Państwo miało szeroki margines uznania w zastosowaniu prawa wspólnotowego, a zatem może być pociągnięte do odpowiedzialności za naruszenie Konwencji. Co do istoty sprawy Trybunał uznał, że nie doszło do naruszenia Artykułu 7.

Odpowiedzialność państwa za skutki traktatu, w którego przyjęcie było zaangażowane

Matthews przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

18.02.1999 roku (Wielka Izba)

Obywatelka Zjednoczonego Królestwa, zamieszkująca na stałe w Gibraltarze, zarzuciła naruszenie jej prawa do wolnych wyborów ze względu na fakt, że Zjednoczone Królestwo nie zorganizowało w Gibraltarze wyborów do Parlamentu Europejskiego.

Trybunał podkreślił, że Konwencja nie wyklucza przeniesienia kompetencji na rzecz organizacji międzynarodowych pod warunkiem że prawa Konwencji nadal będą "zabezpieczone". W związku z tym odpowiedzialność państw członkowskich trwa nadal, nawet po takim przeniesieniu. Trybunał zauważył ponadto, że kiedy podjęto decyzję o wyborach przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich, to zostało określone, że Zjednoczone Królestwo będzie stosować odpowiednie przepisy tylko w Zjednoczonym Królestwie (a więc nie na Gibraltarze). Dzięki rozszerzeniu uprawnień Parlamentu Europejskiego na mocy Traktatu z Maastricht, Zjednoczone Królestwo powinno zmienić swoje ustawodawstwo w celu zapewnienia, że prawo do wolnych wyborów - które dotyczy "wyboru władzy ustawodawczej" - będzie zapewnione na Gibraltarze. Zjednoczone Królestwo dobrowolnie przystąpiło do Traktatu z Maastricht. Wraz z innymi stronami tego traktatu jest zatem odpowiedzialne *ratione materiae* na podstawie Konwencji za jego skutki. Trybunał uznał, że doszło do naruszenia prawa do wolnych wyborów.

Ochrona praw podstawowych przewidzianych w prawie wspólnotowym uznana za równoważną do tej przewidzianej w Konwencji

"Bosphorus Airways" przeciwko Irlandii

30.06.2005 roku (Wielka Izba)

Samoloty wynajęte przez skarżącą spółkę jugosłowiańskiej spółce zostały skonfiskowane w 1993 roku przez władze Irlandii na mocy rozporządzenia wspólnotowego, wykonującego sankcje ONZ wobec Federalnej Republiki Jugosławii.

Trybunał stwierdził, że jeżeli państwo przeniosło suwerenne uprawnienia na organizację międzynarodową, tym samym "całkowite zwolnienie Umawiających się Państw z obowiązków konwencyjnych w obszarach objętych takim przeniesieniem, byłoby niezgodne z celem i przedmiotem Konwencji; gwarancje Konwencji mogłyby być dowolnie ograniczane lub wyłączane, pozbawiając ją władczego charakteru i podważając praktyczny i skuteczny charakter jej gwarancji". Po raz pierwszy Trybunał zgodził się zbadać skargę co do istoty w sprawie środków podjętych w celu urzeczywistnienia prawa wspólnotowego w przypadku, gdy państwo nie dysponowało marginesem uznania. Uznał, że Irlandia tylko wypełniała swoje zobowiązania prawne wynikające z członkostwa we Wspólnocie Europejskiej. Ponadto, co najważniejsze, Trybunał stwierdził, że nie ma potrzeby badania, czy środki były proporcjonalne do zamierzonych celów, biorąc pod uwagę, że "**ochrona** praw podstawowych w prawie wspólnotowym [jest] ...

"równoważna" ... do tej z systemu Konwencji. Z tego powodu "[powstało] domniemanie, że Irlandia nie odeszła od postanowień Konwencji, gdy wprowadzała w życie prawne zobowiązania wynikające z członkostwa we Wspólnocie Europejskiej".

Europejski nakaz aresztowania

Pietro Pianese przeciwko Włochom i Holandii

27.09.2011 roku (decyzja – wyłącznie w języku francuskim)

Skarżący jest obywatelem Włoch, który został zatrzymany na podstawie europejskiego nakazu aresztowania i zarzucił, że został arbitralnie pozbawiony wolności i nie miał prawa do żadnych skutecznych środków odwoławczych w odniesieniu do jego skargi na podstawie Artykułu 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa).

Stosując kryteria dopuszczalności (Artykuł 35), Trybunał odrzucił zarzuty skarżącego, ponieważ zostały wniesione po terminie i były oczywiście bezzasadne.

Wybrane najnowsze orzecznictwo

M.S.S. przeciwko Belgii i Grecji (skarga nr 30696/09)

21.01.2011 roku (Wielka Izba)

Skarżący jest obywatelem afgańskim, który dostał się na terytorium UE przez Grecję, a następnie przybył do Belgii, gdzie wystąpił z wnioskiem o azyl. Władze belgijskie zwróciły się z prośbą do władz greckich o przejęcie wniosku o azyl (w ramach "systemu dublińskiego", mającego na celu określenie, które państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o azyl złożonego na terytorium jednego z państw członkowskich UE przez obywatela państwa trzeciego). Skarżący zarzucił w szczególności, że był narażony na złe traktowanie lub nawet naruszenie jego prawa do życia.

W wyroku Wielkiej Izby Trybunał uznał, że władze belgijskie nie powinny wydać ubiegającego się o azyl do Grecji i orzekł, że doszło do naruszenia Konwencji zarówno przez Grecję, jak i Belgię.

Karoussiotis przeciwko Portugalii

01.02.2011 roku

Niniejsza sprawa między innymi porusza nową kwestię prawną w zakresie dopuszczalności: czy fakt, że "postępowanie w sprawie naruszenia" przeciw pozwanemu Państwu zostało wcześniej wszczęte przed Komisją Europejską czyni skargę do Trybunału niedopuszczalną, ponieważ "została poddana innej międzynarodowej procedurze dochodzenia lub rozstrzygnięcia"? (Artykuł 35 Konwencji, kryteria dopuszczalności).

W swoim wyroku Trybunał odpowiedział negatywnie i uznał skargę za dopuszczalną (jednak nie stwierdził żadnego naruszenia co do istoty).

Ullens de Schooten i Rezabek przeciwko Belgii

20.09.2011 roku

Sprawa dotyczyła odmowy belgijskiego Sądu Kasacyjnego i Rady Państwa odnośnie skierowania pytania dotyczącego wykładni prawa unijnego do Trybunału Sprawiedliwości wraz z wnioskiem o wydanie orzeczenia prejudycjalnego.

W świetle powodów podanych przez dwa wskazane sądy i mając na względzie całe postępowanie, Trybunał orzekł, że nie doszło do naruszenia prawa skarżących do rzetelnego procesu sądowego na mocy Artykułu 6 ust. 1 Konwencji.

Ramaer and van Willigen v. the Netherlands

23.10.2012 (decyzja)

Sprawa dotyczyła zmian, jakie zaszły z dniem 2 stycznia 2006 roku w systemie ubezpieczeń zdrowotnych w Holandii wobec emerytów pobierających świadczenia w innym niż Holandia Państwie członkowskim Unii Europejskiej. Dotyczą one, według skarżących, 40000 osób, w szczególności w Hiszpanii, Portugalii, Francji i Belgii. W rozstrzygnięciu prejudycjalnym, wydanym na wniosek Centralnego Sądu Apelacyjnego

Holandii, Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich stwierdził, że wymaganie od emerytów - pobierających świadczenie zgodnie z ustawodawstwem Państwa - Członka Unii Europejskiej, mieszkających w innym Państwie członkowskim, gdzie przysługuje im prawo do opieki zdrowotnej - aby przyczyniali się finansowo do tego systemu, nie stoi w sprzeczności z zasadą swobody przepływu ludzi i osiedlania się. Niemniej jednak nieuzasadnione nierówne traktowanie mieszkańców miejscowych i przybyłych stało w sprzeczności z art. 21 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Odnosząc się w szczególności do art. 1 Protokołu nr 12 (generalny zakaz dyskryminacji), skarżący zaskarżyli wpływ, jaki miało na nich wejście w życie ustawy o ubezpieczeniu zdrowotnym, w porównaniu do obywateli Holandii.

Trybunał stwierdził niedopuszczalność skargi, jako oczywiście bezzasadnej: skarżący, którzy byli „beneficjentami traktatu”, w efekcie wyboru miejsca zamieszkania w innych państwach Unii Europejskiej, są uprawnieni, zgodnie z uchwałą Rady Unii Europejskiej 1408/71, do opieki zdrowotnej na tych samych zasadach, jak ludność miejscowa w poszczególnych krajach pobytu. Dlatego też Trybunał uznał, że nie znaleźli się oni istotnie w takiej sytuacji, jak mieszkańcy Holandii.

Michaud przeciwko Francji

06.12.2012

Sprawa dotyczyła obowiązku ciążącego na francuskich adwokatach do zgłaszania swoich „podejrzeń” w zakresie możliwego podejmowania przez ich klientów działalności związanej z praniem brudnych pieniędzy. Skarżący podniósł między innymi, że to zobowiązanie, które wynikało z implementacji dyrektyw europejskich, pozostawało w sprzeczności z art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego), który chroni poufność relacji pomiędzy prawnikiem i jego klientem.

Trybunał stwierdził, że niezbędne było podjęcie rozstrzygnięcia w tej sprawie, gdyż „domniemanie równoważnej ochrony” nie miało zastosowania w niniejszej sprawie.

Trybunał podkreślił znaczenie zasady poufności w relacjach pomiędzy prawnikiem i jego klientem oraz immunitetu przysługującego prawnikom. Trybunał stwierdził jednakże, iż zobowiązanie do zgłoszenia podejrzeń stanowiło realizację uzasadnionego celu, jakim było zapobieganie niepokojom i przestępstwom, jako że miało na celu walkę z praniem brudnych pieniędzy i związanych z tym przestępstw i było niezbędne do realizacji tego celu. W dalszej części Trybunał wskazał, że zobowiązanie do zgłoszenia podejrzeń, w formie przyjętej przez Francję, nie ingerowało nieproporcjonalnie w immunitet prawników, gdyż prawnicy nie byli zobowiązani do przestrzegania wskazanego zobowiązania wtedy, gdy występowali jako obrońcy strony i ustawodawca przewidział niezbędny filtr, aby chronić wskazany immunitet poprzez zapewnienie, że prawnik nie musiał zgłaszać swoich podejrzeń bezpośrednio władzom, ale czynił to za pośrednictwem dziekana właściwej rady adwokackiej.

Brak naruszenia art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego)
